

Alexej Semionovič Jegorov je našej verejnosti známy. Eud gemerskej oblasti ho pozná ako mladého kapitána Červenej armády, veliteľa I. Stalínovej partizánskej brigády, ktorej operačný priestor zasahoval i na naše územie. Bolo mu tridsať rokov, keď v rokoch Veľkej vlasteneckej vojny po krvavých bojových ťaženiach proti fašistickým vojakom v útvare ukrajinských partizánov ako veliteľ paradestrannej organizátorskej skupiny zoskočil zo 7. na 8. augusta 1944 na slovenské územie s dvadsiatimi dvoma odvažnými spoluorganizátormi partizánskeho hnutia na nevelkej horskej polane na Latiborskej holi. Za niekoľko dní vstúpilo do jeho brigády 700 slovenských chlapcov a počas Slovenského národného povstania bojovalo v brigáde tritisíc Slovákov. Alexej Semionovič Jegorov prišiel na Slovensko, aby aktívnym bojom pomáhal poraziť spoločného nepriateľa.

S partizánskym štábom Alexeja Semionoviča Jegorova nadobudlo spojenie aj vedenie ilegálneho okresného výboru Komunistickej strany Slovenska bývalého Hnúšťaňského okresu. Dňa 21. augusta 1944 telegraficky pozvali dvoch straníckych ilegálnych pracovníkov z Hnúšte do Banskej Bystrice a odíal do Španej Doliny na poradu. Na tejto porade so sovietskym partizánskym veliteľom Jegorovom sa za ilegálny OV KSS z Hnúšte zúčastnil Ondrej Klokoč a Ján Repáš. Tu sa dohodli o dodávkach zbraní pre bývalý Hnúšťaňský okres. Prvú tajnú zástelku zbraní priviezol Ján Repáš z Klenovca 25. augusta 1944 o 1. hodine po polnoci. Druhá zástelka zbraní došla tým istým a ďalším vojenským autom z Brezna 26. augusta 1944. Tretiu zástelku zbraní doviezli na aute Jozefa Nováka z Nižnej Magnezitky. Zbrane uskladnili v stodole na „Mravcovom vršku“ na klenovských vrchoch. V tej istej dobe privádzali zbrane aj do Tisovca. Keď uvidíme, že utedajú fašistický režim, klérofašistická bratislavská vláda sledovala každý pohyb, aby udusila revolučné pohyby v zárodok, prevážanie zbraní pre ozbrojené povstanie bolo nesporné odvážnym činom.

Po prípravách na otvorený boj proti fašistickej tyranii a zorganizovaní povstaleckých jednotiek na území Gemera, vekupe starých povstalcov dobrovoľníkov preradili do ľudovej milície a mladí odchádzali do povstaleckých vojenských jednotiek a partizánskych skupín. Mnohí z nich nastúpili aj do partizánskej brigády A. S. Jegorova,

napríklad z Klenovca, Ratkouskej doliny a z viacerých obcí na území historického Gemera.

Alexej Semionovič Jegorov, narodený roku 1914, plukovník Sovietskej armády v zálohe, Hrdina Slovenského národného povstania a Hrdina Sovietskeho zväzu, vyznamenaný viacerými vysokými československými a sovietskymi vyznamenaniami a radmi, bol veliteľom jednej z najvýznamnejších partizánskych jednotiek na Slovensku v druhej svetovej vojne. Ale sám A. S. Jegorov bol jedným z najvýznamnejších a najaktívnejších partizánskych veliteľov na Slovensku. Pod jeho velením I. Stalínova partizánska brigáda slávila nejedno víťazstvo.

Láska A. S. Jegorova k slovenskému ľudu a k Československu sa prehĺbovala aj po oslobodení našej vlasti slávnou Sovietskou armádou. Po oslobodení navštívil Československo niekoľkokrát. Vracal sa často do hôr, obcí, na miesta, kde bojoval a kde ho vždy vítali ako svojho brata, spojenca, osloboditeľa. V mnohých mestách a obciach ho prijali za čestného občana. Naposledy sa s ním stretli jeho spolobojovníci a občania na oslavách 25. výročia Slovenského národného povstania v auguste minulého roku. Zaspomínali si na spoločné boje, na vojnové útrapy a víťazstvá, tešili sa zo spoločného stretnutia, zaspievali si partizánske slovenské, ruské, ukrajinské pesničky. Ani netušili, že je to posledné stretnutie so svojím veliteľom. A veliteľ Jegorov nevedel, že je to nelen dojmavé stretnutie, ale, žiaľ i jeho životná rozlúčka.

Alexej Semionovič Jegorov v poslednom čase pracoval ako prvý podpredseda výkonného výboru Kirovogradského oblastného sovietu a bol členom oblastného výboru Komunistickej strany Sovietskeho zväzu. Zomrel nečakane 16. apríla 1970, vo veku 56 rokov. Odíšiel z radov protifašistických bojovníkov úprimný priateľ českého a slovenského ľudu, spolobojovník za oslobodenie Československa spod fašistického jarma a hitlerovskej okupácie. Sme nesmierne vďační za to, čo vykonal v boji proti fašizmu a pre socialistický život nás všetkých. Náš ľud si pamiatku Alexeja Semionoviča Jegorova uchová večne a bude ho spomínať ako legendárneho partizánskeho veliteľa, ktorý sa významne zúčastňoval v Slovenskom národnom povstaní a získal si trvalé zásluhy o oslobodenie našej vlasti.

šizmu, politický mysliteľ, ovládajúci niekoľko svetových jazykov, výborný rečník, schopný politickú situáciu vedecky analyzovať a vyvodzovať z danej situácie objektívne správne závery. K tomu treba pripočítať nie menej dôležité jeho mravné kvality. Do funkcie štátneho tajomníka a ministra nastupoval s dobre premyslenou koncepciou. Bol si vedomý toho, že je prvým komunistickej ministrom zahraničných vecí a že zastupuje socializmus budujúci štát, ktorý je v pevnom zväzku socialistického spoločenstva. V tomto smere musel bojovať doma proti benešovskému orientovanému úradníckemu aparátu ministerstva zahraničných vecí a v zahraničí proti zvädzaným politickým bojom dostať Československo do západnej politickej zóny.

Dr. Vladimír Clementis na tomto poste sa stal zakladateľom, tvorcom, spolutvorcom a organizátorom novej československej zahraničnej politiky,

budovanej na leninských princípoch, na leninských ideách spoluzitla a medzinárodného práva. Leninský kurz vnútornej a zahraničnej politiky v duchu odkazu slávneho Slovenského národného povstania a Košického vládného programu bol mu krédom pri budovaní socialistického ministerstva zahraničných vecí. Orientácia na Sovietsky zväz bola zásadnou a základnou koncepciou československej zahraničnej politiky, ktorej Dr. Vladimír Clementis bol spolutvorcom. Na pôde Organizácie spojených národov využíval svoje vystúpenia na zabezpečenie integrity slobodného Československa, pre rozvoj svetového socialistického tábora a komunistickej myšlienky vôbec v záujme pokroku a mieru na celom svete.

V tomto smere treba hodnotiť politickú činnosť Dr. Vladimíra Clementisa, vyzdvihnúť a zhodnotiť jeho iniciatívu, jeho podiel pri vytváraní RVHP, ako aj jeho politickú činnosť

na pôde OSN. Clementis za pomerne krátke obdobie od apríla 1945 do 15. marca 1950 vykonal veľký kus štátnickej práce. Vernosť zásadám marxizmu-leninizmu, ich tvorivé rozvíjanie a nekompromisné uplatňovanie v medzinárodných vzťahoch sa stalo základom zahraničnej politiky Československej socialistickej republiky v záujme upevnenia svetového socialistického tábora a pre posilnenie víťazného pochodu svetovej socialistickej revolúcie.

Naša socialistická vlasť ocenila Clementisovu prácu. Na návrh Ústredného výboru Komunistickej strany Československa a vlády Československej socialistickej republiky prezident republiky prepožičal Dr. Vladimírovi Clementisovi in memoriam za celoživotný boj za záujmy robotníckej triedy a víťazstvo socializmu v našej krajine titul Hrdina Československej socialistickej republiky.

Zjazd botanikov v TISOVCI

Dr. Ing. Dezider Magic

Tak ako regionálne vlastivedné spoločnosti venujú pozornosť výskumu menšieho územia, národné vedecké spoločnosti sledujú poznanie územia celého Slovenska. Stretnutie členov každej spoločnosti na zjazde je preto významnou udalosťou v jej živote; hodnotí prácu za uplynulé medzizjazdové obdobie a vytyčuje rámcový program do budúcnosti.

Slovenská botanická spoločnosť ako jedna z vedeckých výberových spoločností na Slovensku (má 237 členov) mala zjazd členov v dňoch 5.—11. júla t. r. na území horného Gemera v Tisovci. Ak by sme vychádzali zo zvyklostí organizovať zjazdy spoločnosti vo väčších mestách a dovodili to vhodnejším prostredím a priestormi, možno by sa zdalo naše rozhodnutie organizovať zjazd SBS v Tisovci odvážnym. Takéto označenie preň by sme museli použiť aj preto, že sa na zjazd len zo Slovenska už v prvých týždňoch príprav prihlásilo vyše 100 účastníkov. Na zjazde bolo prítomných celkom 115 členov Slovenskej botanickej spoločnosti z domácich slovenských pracovísk a traja hostia ako zástupcovia botanických spoločností socialistických štátov (ZSSR, Maďarsko, Poľsko). Pozvaná bola aj rumunská biologická spoločnosť. Sesterskú národnú botanickú spoločnosť Českej socialistickej republiky reprezentovalo 18 pracovníkov. Na zjazde boli prítomní aj zástupcovia Slovenskej zemepisnej spoločnosti. Tak začiatkom júla na 1 týždeň privítal horný Gemer do 150 pracovníkov botanických pracovísk ČSAV, SAV, katedier vysokých škôl, pracovníkov ochrany prírody a rôznych rezortných ústavov zo Slovenska, Čiech a Moravy. Na zjazdovom rokovaní boli prítomní aj pracovníci z okolitých lesných závodov, miestni učitelia biológie a ďalší záujemci o štúdium rastlinstva.

O mieste zjazdu rozhodovalo v prvom rade neobyčajne bohaté a zaujímavé rastlinstvo najmä na vápencoch a dolomitoch blízke Muránskej planiny, ktorá ostro kontrastuje s monotónnejšou a na druhy chudobnejšou vegetáciou kryštalinického Gemerského rudohoria dominujúceho skupinou Stolica-Kohút. Funkcionári Okresného národného výboru v Rimavskej Soboty — komisie pre školstvo a kultúru, zástupcovia miest Tisovec, Revúca, obce Muráň, školskí a kultúrni pracovníci, lesné závody a podniky s pochopením prijali toto celoslovenské vedecké podujatie so zahraničnou účasťou a všemožne pomáhali realizovať jeho program. Ku skromným ale vhodným priestorom a

technickej vybavenosti pre zjazd v Tisovci sa pridala priamo spontánna organizačná spolupráca všetkých uvedených zložiek v duchu dávnych a známych tradícií horného Gemera. Tak sa podarilo zabezpečiť vhodné pracovné podmienky a vytvoriť pre zjazd také spoločenské prostredie v mestečku Tisovec, ktoré milo prekvapilo všetkých účastníkov hlavne z mimoslovenských pracovísk. Ochota, srdečnosť, snaha pomôcť podujatiu a tak i dobrému menu mesta bola viditeľná na každom kroku. Potešovala organizátorov mesta a treba ju ako príkladnú vysoko vyzdvihovať. Osobitne kladne treba hodnotiť dobrú spoluprácu centrálnych vedeckých a výskumných pracovísk s miestnymi zložkami i jednotlivcami, ktorá sa už počas príprav stala pevným základom a predpokladom zjazdu. Výrazom vysokého hodnotenia zjazdu SBS na pôde okresu bola aj účasť delegátov Okresného výboru Komunistickej strany Slovenska a Okresného národného výboru z Rimavskej Soboty na zjazdovom rokovaní, ako aj pozdravy a pozornosť ONV a Gemerskej vlastivednej spoločnosti zaslané zjazdu.

Nie je náhodou, že sa toto celoslovenské vedecké podujatie botanikov so zahraničnou účasťou mohlo opierať na pôde horného Gemera aj o bohaté odborné tradície. Veď Dr. Gustáv Reuss, autor Kvetny Slovenska (vyšla v Banskej Štiavnici v roku 1853), je rodákom z Revúcej, v tomto meste pracoval a tu je aj pochovaný. Flórou Gemera sa zaoberal Aladár Richter, Ján Fábry z Rimavskej Soboty a mnohí ďalší, ktorí v početných publikáciách a bohatom herbárovom materiáli zanechali súčasne i budúci generáciám botanikov veľké vedecké hodnoty. V Tisovci sa usadil a jeho okolie botanicky spracoval učiteľ Václav Vraný, známy starším občanom Tisovca ako citlivý skromný, ale húževnatý a národne uvedomelý pracovník. Ziaľ, nie všetky výsledky práce týchto miestnych, v histórii botaniky horného Gemera i Slovenska významných osobností, a hlavne rukopisy nie sú našej odbornej verejnosti známe. Príkladné úsilie o poznanie bohatého a krásneho rastlinstva Gemera si účastníci zjazdu uctili položením vencov na hrob V. Vraného v Tisovci a na hrob Dr. G. Reussa v Revúci. V histórii slovenskej botaniky a botaniky vôbec sú zriedkavé prípady, aby k hrobu pracovníkov prišlo naraz 150 botanikov. Vďaka úsiliu miestnych zložiek i jednotlivcov v Revúci sa podarilo identifikovať hrob G. Reussa a poprvýkrát rukou vysokoškolákov a študujá-

cich na Prírodovedeckej fakulte UK naň položili veniec botanici. Všetci prítomní na tejto pietnej spomienke právom hodnotili tento čin ako významný v histórii botaniky na Slovensku. Ak sa zahlbíme nad výsledkami prác týchto pracovníkov, ktorým botanika ako scientia amabilis bola iba vedľajšou činnosťou, prekvapí nás šírka i podrobnosť, s akou územie spracovali a zároveň povzbudzuje účastníkov k urýchlenému podrobnému botanickému prieskumu Gemera, najmä častí s kryštallickým geologickým podloží. Bolo by radosťou, keby sa na miestnych školách podarilo vychovať niekoľko floristov, ktorí by pomohli odstrániť v Gemi blele miesta temer nepreskúmaných plôch tejto časti stredného Slovenska. Príkladom by nám mohlo byť nadšenie pracovníkov revúckeho gymnázia, ktorí v ťažkých podmienkach vedeli na pôde niekdajšieho slovenského revúckeho gymnázia získať toľkých nadšencov pre národno buditeľské myšlienky.

Kladne treba hodnotiť aj prísľutnosť výstavky počas zjazdu SBS. Z fotokópií prác i rukopisov a ukážok herbárového dokladového materiálu bola zostavená výstavka o živote a práci botanikov Vraného a Reussa. Štátna vedecká knižnica vo Zvolene pripravila prísľutnosť výstavku novšej domácej i zahraničnej botanickej literatúry. Iniciatívu miestnych pracovníkov v Tisovci bola pripravená výstavka „20 rokov jaskyniarstva v Tisovci“, na ktorej si mohli účastníci zjazdu pozrieť výskyt krasových fenoménov v Muránskej planine ako aj farebné fotografie pozoruhodnejších druhov rastlín okolia Tisovca. Počas zjazdu sa premietali v miestnom kine prírodopisné filmy, na ktoré mali voľný prístup aj občania mesta. Materiál z botanických výstavok dostali miestne zložky v Tisovci ako dar. Radi by sme boli, aby prispel k výchove botanického dorastu, socialistickému uvedomeniu a pozdvihnutiu bohatých kultúrnych tradícií Slovenska a osobitne Gemera. Ochota a nadšenie miestnych osvetových a kultúrnych pracovníkov pre myšlienku zjazdu v spolupráci s organizátormi dokázali prekonať všetky ťažkosti. To, čo nebolo v silách organizátorov ani miestnych pracovníkov a nemohlo sa odstrániť, účastníci zjazdu s porozumením pochopili a radi uznali úsilie i miestne podmienky pre takéto podujatie.

Posledný zjazd organizovaný Slovenskou botanicou spoločnosťou bol pred 15 rokmi vo Vysokých Tatrách. Boli na ňom prítomní botanici zo všetkých socialistických štátov. Mi-

morálne vysoká zahraničná účasť bola výrazom uznania vyhláseniu Tatranského národného parku ako najväčšej prírodnej rezervácie v slovenských Západných Karpatoch. Tohtoročný zjazd Slovenskej botanickej spoločnosti v Tisovci mal vyslovene pracovný ráz. V prvom dňi odznelo 7 prednášok so širšou botanickou tematikou. V ďalšom dňi 52 referátov v platích sekciách (fyziológia rastlín 14, systematika nižších rastlín 8, systematika vyšších rastlín 6, geobotanika 11, synantropná vegetácia 13 referátov). V živých diskusiách sa objavovali dosiahnuté výsledky i celková problematika botanického výskumu v jednotlivých úsekoch botaniky. Posledné 3 dňi zjazdu venované exkurziám (Muránska planina, Hachava-Tri peniačky, Trstie). Okrem bohatej flóry a zaujímavej vegetácie si účastníci zo zjazdových materiálov i na základe vlastného pozorovania na trasách exkurzií mohli poznať kultúrnu a hospodársku históriu horného Gemera. Videli aj účinky priemyslových podnikov na vegetáciu a ovplyvnenie produkcie rastlinných hospodárskych kultúr v doline Rimavy a Muránskeho potoka. Exkurzie prispeli nemalou mierou k poznaniu kraja a jeho krajinárskych rekreačných hodnôt. Vďaka disciplinovanosti účastníkov, dobrej organizačnej príprave, technickému zabezpečeniu i počasiu podarilo sa tak v prednáškových dňoch, ako aj na exkurziách na všetkých trasách realizovať pôvodne pripravený pracovný program. Slová uznania priamych účastníkov na záverečnom hodnotení zjazdu i ďakovné listy potvrdzujú úspech tohoto podujatia Slovenskej botanickej spoločnosti organizovaného na pôde horného Gemera. Počtom účastníkov,

prednáškovým a exkurzným programom patrí toto podujatie medzi najväčšie botanické podujatia na Slovensku vôbec. Dokazuje, že sa botanika na slovenských pracoviskách postupne rozvíja a stáva sa rovnocenným partnerom v ČSSR, ktorý sa môže a musí plne ujať vedenia v botanickom výskume na Slovensku a pomáhať aj štátnemu hospodárstvu.

V porovnaní s minulými zjazdami sa na tomto podujatí zúčastnilo do 25 poslucháčov botaniky z najvyšších ročníkov PFUK. Osobitne treba pripomenúť, že sa exkurziu v poslednom období podarilo zabezpečiť — vďaka organizačnému úsiliu ONV, komisie školstva a kultúry — aj účasť 15-tich učiteľov biológie z okresu Rimavská Sobota. Pri botanickej exkurzii na Trstie uctili si pamiatku učiteľa V. Vraného položením kvetov na jeho mohyly. Na výstavke sa oboznámili so životom a prácou tohto nadšeného pedagóga, ktorý ako otec bohatej rodiny a neúnavný osvetový pracovník prispel k poznaniu flóry okolia Tisovca. Po zjazde SBS sa učiteľia zúčastnili spolu s poslucháčmi PFUK botanickej exkurzie na vrch Kašter. Táto spolupráca učiteľov s profesionálnymi botanikmi prispela nielen k vzájomnému zoznámeniu, ale umožnila výmenu názorov najmä na poli metodiky práce v terénnom výskume, v otázkach taxonómie a geobotaniky. Všetci účastníci tak z radov poslucháčov PFUK ako aj učiteľov si tieto sľubné začiatky spolupráce vysoko hodnotili. Možno predpokladať, že prispedia k prehĺbeniu výuky botaniky na školách, ku skvalitneniu pedagogickej práce a pri utváraní botanických krúžkov medzi žiakmi.

Zo zjazdu Slovenskej botanickej

spoločnosti v Tisovci si všetci účastníci odniesli tie najlepšie spomienky. Podujatie prispelo nielen k poznaniu a prehĺbeniu odborných a kultúrnych tradícií, ale i k poznaniu krás prírody, frečtosti a srdečnosti ľudu Gemera, ako vysokých hodnôt kultúry národa. Nejednen z účastníkov sa rozhodol navštíviť tento kraj aj ako turista. Je iste želaním všetkých nás, aby toto celoslovenské vedecké podujatie so zahraničnou účasťou, na ktorom sa tak príkladne a úspešne spojilo organizačné úsilie všetkých miestnych zložiek, prispelo k pozdvihnutiu tradícií horného Gemera a pomohlo úsiliu rozvíjanému Gemerskou vlastivednou spoločnosťou. Zjazd SBS ukázal, koľko nadšených miestnych pracovníkov je ochotné zapojiť sa do regionálnych prác v botanickom výskume. Zároveň zaväzuje príslušné zložky okresu i vedecké pracoviská a samotnú Slovenskú botanickú spoločnosť vytvoriť podmienky pre rozvinutie tejto spolupráce. Zjazd prispel ku vzájomnému utuženiu vzťahov medzi botanickými spoločnosťami v zahraničí a našou botanickou spoločnosťou i medzi pracovníkmi doma. Bol ďalším dôstojným dôkazom, že historický Gemer a jeho mestá sú pripravené na takéto celoslovenské podujatia. Sme presvedčení, že spojením všetkých zložiek a ich ochoty sa podarí Gemer aj v regionálnom výskume na poli botaniky postaviť na popredné miesto na Slovensku.

Z tohoto hľadiska treba hodnotiť úsilie všetkých organizátorov zjazdu SBS a s uznaním a vďakou kvitovať pomoc všetkých tých, ktorí sa o úspech zjazdu Slovenskej botanickej spoločnosti akokoľvek zaslúžili.

Výzva učiteľom GEMERSKEJ OBLASTI

Gemerská vlastivedná spoločnosť v Rimavskej Sobote sa podujala pripraviť materiál pre spracovanie súhrnných dejín pokrokového učiteľstva v regióne historického Gemera. Tieto dejiny zachytia obdobie od zakladania prvých škôl, pred a za prvej svetovej vojny, ohlas Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie, dobu za prvej republiky, za druhej svetovej vojny až do jej konca roku 1945, ako aj po oslobodení Sovietskou armádou. Podkladom k tomuto budú monografie, ako aj beletristickou formou spracované zborníky, ktoré budú do publikovania učiteľských dejín Gemera vychádzať v Obzore Gemera alebo ako samostatné tituly a obsiahnu životy významných učiteľov, prácu úspešných, vzorných a zaslúžilých učiteľov a školských pracovníkov, spomienky

najmä na dedinách pôsobiacich učiteľov, hoj s cirkvou, činnosť učiteľských spolkov a jednôt, účasť učiteľov v odbojovom hnutí za druhej svetovej vojny, príbehy o hrdinských činoch učiteľov a o obetavosti za Slovenského národného povstania.

Takto chceme zachovať pre budúce pokolenia cenné spomienky na minulé časy a sprístupnosť pokrokovú tradíciu nášho učiteľstva. Preto vyzývame všetkých učiteľov, učiteľky, školských pracovníkov, aby svoje príspevky (štúdie, spomienky, state, články atď.) posielali Gemerskej vlastivednej spoločnosti v Rimavskej Sobote, nám. Červenej armády číslo 24.

Július Bolffik

Rozhovor s akademikem D. ZEROVOM

Pri príležitosti zjazdu Slovenskej botanickej spoločnosti v dňoch 5. až 11. júla 1970 v Tisovci redaktor Obzoru Gemera Július Bolfík predložil niekoľko otázok predsedovi Ukrajinskej botanickej spoločnosti, akademikovi AN USSR D. Zerovovi o jeho dojmach u nás a názoroch na rozvíjanie družby v oblasti vedeckej vlastivednej činnosti. Súdruh akademik veľmi ochotne poskytol interview, z ktorého tlmočíme našej čitateľskej verejnosti otázky i odpovede.

Bolfik: Súdruh akademik, vaša účasť na zjazde Slovenskej botanickej spoločnosti je okrem vedeckých záujmov aj výrazom internacionálnych vzťahov vedeckých pracovníkov a osobitne bratských vzťahov Československa a Sovietskeho zväzu. Ako hodnotíte zjazd po tejto stránke?

Zerov: Slovenská botanická spoločnosť ma ako predsedu Ukrajinskej botanickej spoločnosti pozvala na svoj zjazd do Tisovca. Toto pozvanie som prijal s radosťou, pretože sa nazdávam, že moja účasť na zjazde ako predstaviteľa Ukrajinskej botanickej spoločnosti, ktorá je republikovou filiálkou všezväzovej botanickej spoločnosti, poslúži veci ďalšieho upevnenia a rozšírenia vzťahov medzi slovenskými a sovietskymi botanikmi.

Bolífik: Na akej vedeckej báze chcete, respektíve by bolo možné nadviazať kontakty a v ktorých vedných disciplínach, prípadne tematických okruhoch?

Zerov: Ďalšie vedecké zväzky slovenských a ukrajinských botanikov by mali spočívať v realizácii zosúladených výskumov v rôznych oblastiach botaniky, predovšetkým pri štúdiu flóry v rámci Slovenskej socialistickej republiky a sovietskej Ukrajiny.

Bolšik: Obzor Gemera je regionálny vlastivedný časopis. Našich čitateľov zaujíma, ako sú v Sovietskom zväze konštituované regionálne vlastivedné spoločnosti a aké sú možnosti vzájomnej výmeny skúseností, vedeckej spolupráce s vlastivednými spoločnosťami v Sovietskom zväze?

Zerov: V ZSSR okrem špeciálnych vedeckých spoločností existujú vlastivné vedecké spoločnosti a tiež oblasť vlastivné múzea, s ktorými by mohli slovenské oblasť vlastivné organizácie nadviazať kontakt.

Boľfik: Ako sa vám páči gemerská oblasť ako botanikovi a čo vás najviac zaujalo?

Zerov: Pre mňa ako účastníka zjazdu-botanika najzaujímavejšie bolo vypočuť si prednášky o úspechoch botaniky v socialisticom Slovensku ktoré poukázali na veľký pokrok v rozvoji botaniky vo vašej republike. Veľmi zaujímavé bolo zoznámenie sa či už z pripravených materiálov alebo zo skutočností so zaujímavou prírodou Gemera, s jeho kultúrou a históriou. Okrem iného zaujímavou bola návšteva výstavy venovanej práci slovenských botanikov Vraného a Reussa a tiež múzea prvého slovenského gymnázia v Revúcej a oboznámenie sa s jeho úlohou v rozvoji kultúry slovenského ľudu. Radosť bolo vidieť tesný kontakt vedenia botanickej spoločnosti s oblasťnými organizáciami, najmä v Tisovci, ktoré vynaložili všetko úsilie

na to, aby zjazd prebehol čo najproduktívnejšie a najzaujímavejšie. Po návrate do vlasti podrobne budem referovať svojim kolegom zo spoločnosti o práci zjazdu, o rozvoji botaniky na Slovensku a o živote v Geleri.

Bolfik: Čo odkazujete čitateľom časopisu Obzor Gemera a všetkým občanom našej socialistickej republiky?

Zerov: Na záver by som chcel za-
želat Slovenskej botanickej spoloč-
nosti ďalší rozkvet a slovenskému
ľudu veľa úspechov pri rozvoji so-
cialistickej kultúry a národného hos-
podárstva a tiež vyjadriť presvedče-
nie o tom, že kultúrne vzťahy Slo-
venskej socialistickej republiky a
Sovietskeho zväzu sa naďalej budú
rozvíjať a zosilňovať.

В заключение к моему письму Славянской
Ботанической Обществу рекомендую проучивающихся,
а народу Славян успехов в деле развития
общественной культуры и народного хозяйства,
а также верным укреплением, эти культурные
сферы иудей Славянской Социалистической Республики
и Славянской Стороны в дальнейшем будут развиваться
и усиливаться.

1/ M. m. color

10 VII 1970

L. Lynd

Председатель Украинского
Ботанического Общества, академик
Украинской АН УССР

VZÁCNÉ MÄSOŽRAVCE (Carnivora)

na území Gemera a k problematike ich ochrany

RNDr Ján Lác, CSc.

Spomedzi zvierat sú mäsožravé dravce vystavené antropickým vplyvom najväčšou mierou. Pomerne v krátkej dobe vytvoril človek rozsiahle kultúrne stepi, v ktorých bola narušená biologická rovnováha. Okrem toho človek priamo zasahuje do zloženia fauny a keďže sa jeho záujmy čiastočne krížia s činnosťou mäsožravcov, tieto sa snažia vyhýbať. Nebyť ochranných zásahov, viaceré druhy by už v súčasnej dobe obohacovali zoznam vyhynutých živočíchov. Z týchto dôvodov je vysoko aktuálne sledovať problematiku dravej zvere, tak v menších oblastiach, ako aj vo väčších územných celkoch.

V príspevku zhŕňam svoje dlhoročné poznatky o mäsožravcoch územia Gemera, ktoré som získal pri svojich terénnych exkurziách, ale predovšetkým v rodisku, v okolí Rybníka pri Ratkovej. Vychádzam tiež zo skúseností svojho otca, dlhoročného poľovníka, ako aj z poznatkov svojich bratov Dušana a Slava. Uvedeným spolupracovníkom vyslovujem svoje najvšeobecnejšie poďakovanie. Aby obraz o rozšírení a stavoch jednotlivých druhov bol najobjektívnejší, v práci podchycujem všetky dostupné literárne pramene, ktoré s problematikou súvisia.

Význam mäsožravcov a ich budúcnosť v meniacich sa biocenózach

Permanentné rušivé zásahy do života zvierat stále napredujú. V čase rímskych nájazdov boli popisované územia strednej Európy ako nepretrpné, obrovské lesy s množstvom močiarov. Pribúdaním obyvateľstva proces osídľovania panenskej zeme rýchlo postupoval. Kolonizácia pôdy, industrializácia a zbrane v rukách človeka vyhubili mnohé druhy. Tieto vymierajú postupne, úmerne rastúcemu civilizačnému tlaku. Na rozhraní 19. storočia zasiahlo sa radikálne aj proti tým druhom, ktoré zmeneným podmienkam ako-tak odolávali. Medveď, vlk, rys boli v celej Európe bežnými druhmi. Už v 19. storočí zmizli z väčšej časti európskych zemí. Zriedkavejšími sa stala aj divá mačka, vydra, kuny a iné.

V poslednej dobe prichádza ďalšie nebezpečenstvo v podobe chemizácie. V celosvetovom meradle len proti poľnohospodárskym škodcom sa ročne spotrebuje viac ako 300 000 000 kg účinných, jedovatých prípravkov. Na území Slovenska sa v r. 1989 použilo 9461 ton rôznych insekticídov a herbicídov. Pokiaľ ide o insekticídne látky väčšina z nich nepôsobí špecificky len na určitého škodcu, ale aj na iné živočíchy. Týmto sa narúša biologická rovnováha. Ničia sa prirodzení nepriatelia škodcov, dravce žerú otrávené myši, spevavé vtáctvo otrávený hmyz. Niektoré prípravky sa stávajú rezistentnými dlhú dobu, pritom majú schopnosť hromadiť sa napríklad v tukoch. Môžu poškodzovať jednak priamo jedince, keď pri hladovaní sa spaľujú tuky, alebo sa ďalej kumulujú v telách dravcov. Takto sú dravce vystavené najväčšiemu nebezpečenstvu. Nepriaznivé pôsobenie reziduí bolo pozorované nielen u mäsožravcov, ale aj u dravých vtákov a rýb. Odborní pracovníci, ktorí sa touto problematikou začínajú zaoberať, avizujú už teraz, prakticky na počiatku chemizačnej éry, veľkú hrozbu. Bolo zistené, že reziduá

určitých prípravkov sa prejavujú po viacerých generáciách [Kühnelt 1965]. U nás sa zaznamenali prípady hynutia bažantov po použití otráveného hmyzu, ďalej uhynutie teliat, ktoré cicali mlieko kráv pasúcich sa na pastvinách ošetrovaných chlórorganickými prípravkami a iné. Vysoký obsah reziduí sa našiel aj vo vajčičkách niektorých dravých vtákov, ktoré požírali kontaminovanú potravu. Ohrozené sú všetky mäsožravé dravce. Akútne nebezpečenstvo hrozí v prvom rade tým, ktoré upadajú do zimného spánku, teda napríklad medveďom. Jed nahromadený v tuku sa pri jeho spaľovaní dostáva do krvi a otravuje organizmus. Neodstránilo sa ani nebezpečenstvo rádioaktívneho odpadu. Aj mierové využitie rádioaktívnych látok spôsobuje zamorenie ovzdušia. Nebezpečenstvo je zvyšované tým, že pôsobenie rádioaktívnych látok trvá spravidla dlhú dobu a zasahuje do genetickej skladby. Zistilo sa, že deti a cicavce vôbec, narodené po roku 1961, majú v kostiach až 10 násobne väčšie množstvo rádioaktívneho stroncia.

Ďalším negatívnym faktorom, ktorý vplyva na dravce a živočíšstvo je nahradzovanie prirodzených lesných spoločenstiev za umelé systémy. V záujme zvyšovania ťažby sa v lesoch prevládajú prenikavé kultivačné zásahy. Vyrubujú sa všetky „nežiaduce“ dreviny, pestré porasty sa nahradzujú monokultúrami najrýchlejšie rastúcich drevín. Obeť, ktorá postihla naše lesy v nedávnej minulosti zavedením „rentabilných“ ihličnatých monokultúr, bola veľká. V súčasnej dobe by sme sa mali vystríhať prenáhleným, len zdánlivo efektívnym, v skutočnosti však nepremysleným zásahom. Ochrana prírody a dravcov, ako jej súčasť, je dnes vysoko aktuálna. Človek si musí uvedomiť, že je časťou prírody, že jej ničením si odpípuje doslova konár, na ktorom sa drží.

Civilizačným tlakom najviac podliehajú dravce väčších rozmerov. Z nich niektoré sú zaradované medzi škodné a tak sústavne kynožené. V budúcnosti v poľovnom hospodárstve bude mať chov zveri ďaleko väčší význam, ako ho má dnes. Bude treba nájsť optimálne kritérium, aby netrpeli záujmy poľovníkov, chovateľov a na druhej strane, aby nehrozilo vyhynutie toho ktorého dravca. Poľovníci si však musia uvedomiť, že selekcia prevádzaná puškou nikdy nenahradí prirodzený výber, v ktorom dravce majú významnú úlohu. Dnes sme svedkami toho, že premnoženie poľovnej zveri vedie k degenerácii. Dravce sú regulátorom, ktorý zabraňuje premnoženiu sa určitého druhu, zároveň sú selektorom, pretože vyníča všetky zdegenerované, oslabené a neschopné jedince. Zachránia sa len kusy najzdatnejšie s najdokonalejšími zmyslami. Všade tam, kde je zver vystavená nebezpečenstvu rysov alebo vlkov, dáva trofej dobrých kvalít. Prirodzená rovnováha, ktorá sa vytvorila medzi dravcami a ich korisťou je prospešná.

Okrem degenerácie, premnoženie byložravcov pôsobí negatívne na lesné porasty. Vo švajčiarskom národnom parku, založenom r. 1914, sa po vyhynutí dravcov rozmnožili jelene, srny a kamzíky. Tieto vyžieraním porastov sa pričinnili o vznik rozsiahlych holín, ktoré sa udržiavajú dodnes.

Ľudia pristupujú k prírode pod zorným uhlom svojej profesie. Iný vzťah k prírode má poľnohospodár, iný poľovník, lesník a podobne. Príroda je však len jedna